

Justitiedepartementet
ju.remissvar@regeringskansliet.se

Remissyttrande över promemorian Säkerhetsprövning av domare (Ds 2019:26)

Ert dnr Ju2019/03987/DOM

Domstolsverket har granskat promemorian mot bakgrund av den verksamhet som bedrivs av Sveriges Domstolar, dvs. utifrån hur förslaget kan tänkas påverka verksamheten ekonomiskt, organisatoriskt och utbildningsmässigt. Granskningen har även omfattat hur förslaget kan påverka verksamhetsstöd, arbetsformer eller rättssäkerheten generellt.

Synpunkter på utredarens lagförslag

Domstolsverket välkomnar en ordning för säkerhetsprövning av domare som i högre grad bidrar till att domstolarnas och domarnas självständiga ställning värnas. Domstolsverket instämmer i utredarens bedömning att Domarnämnden är den myndighet som är bäst lämpad att ansvara för säkerhetsprövningarna av chefer för domstolarna och hyres- och arrendenämnderna och tillstyrker förslaget. Domstolsverket har inte heller i övrigt något att invända mot de lagförslag som lämnas i promemorian.

Behov av vidare analys av tillvägagångssättet för säkerhetsprövningen

Utredaren har i promemorian redogjort för hur säkerhetsprövning ska genomföras före anställningen och även kontinuerligt under anställningstiden (s. 62 ff). Domstolsverket vill i det sammanhanget föra fram följande synpunkter.

Förfarandet vid tillsättning av domare är mycket transparent och ska så vara för att säkerställa självständiga domstolar och domare. Detta gäller särskilt vid tillsättningen av chefer då både Domarnämndens beslut i fråga om vilka som ska kallas på intervju för tjänsten och beslut om vilka som ska föras upp som förslag för utnämning är offentliga. Domstolsverket ser behov av att frågan om hur säkerhetsprövningens eventuella negativa utfall ska hanteras i processen analyseras ytterligare. Särskilt med förslaget om att Domarnämnden ska meddela först ett preliminärt beslut, därefter ett slutligt beslut om att föra upp domare på förslag finns risk för utpekande (jfr utredarens resonemang s.63 f. om den ”första situationen”). Om den sökande som placeras som nummer ett i det preliminära förslaget, underkänns i säkerhetsprövningen, kommer det indirekt av det slutliga beslutsförslaget följa att vederbörande inte klarade prövningen. Såvitt går att förstå kommer bägge besluten att föra upp sökande på förslag utgöra allmänna, offentliga handlingar. I vart fall är det för Domstolsverket oklart hur utredaren tänkt sig lösa detta. Inför ikraftträdande av föreslagna ändringar finns det därför ett

behov av att analysera hur säkerhetsprövningen ska genomföras, som ett tillkommande moment i tillsättningsförfarandet, utan att känsliga uppgifter blir offentliga.

Vidare kan det starkt ifrågasättas om nämnden bör delegera genomförandet av säkerhetsprövningar till flera personer i nämnden såsom diskuteras på s. 65 i promemorian. Ledamöterna i nämnden utgörs av representanter från domstolarna, övrigt verksamma jurister och representanter för allmänheten invalda av riksdagen. Uppgifter om säkerhetsprövning av enskilda blivande domstolschefer och om enskilda domstolars säkerhetsskyddsarbete riskerar därmed att få onödigt stor spridning och kan inte anses förenligt med säkerhetsskyddslagstiftningen. Antalet personer som genomför säkerhetsprövningen inom Domarnämnden bör därför starkt begränsas. En tydlig ordning för hur uppgifter om ett negativt utfall av en säkerhetsprövning bör hanteras inför ledamöter i nämnden bör inrättas då full insikt i säkerhetsprövningen inte bör vara nödvändigt för bedömningen av förslag på anställning.

En säkerhetsprövning syftar till att klarlägga om en person kan antas vara lojal mot de intressen som skyddas i säkerhetsskyddslagen och i övrigt pålitlig från säkerhetssynpunkt. För att kunna göra den bedömningen behövs en viss kunskap om den verksamhet som den aktuella anställningen avser. I promemorian, s. 64, föreslås därför att en person som har särskild kunskap om verksamheten kan biträda vid säkerhetsprövningsintervjuerna. Domstolsverket har inget att invända mot det förslaget men noterar att det saknas en analys av vilka följder det kan få ur sekretesssynpunkt. Det finns ett behov av en utförligare analys av hur sekretess som rör uppgifter i säkerhetskänslig verksamhet i en annan myndighet ska kunna upprätthållas.

Som redogörs för i promemorian kan säkerhetsprövning innebära en viss tidsutdräkt inte minst på grund av registerkontrollen. Domstolsverket vill i det sammanhanget framhålla att tillsättningen av domartjänster redan idag är en tidsmässigt utdragen process, särskilt när det kommer till tillsättningen av chefsbefattningar. När det gäller ärenden om domstolschefer, kommer Domarnämnden utifrån det förslag som lämnas i promemorian, behöva göra sin prövning vid tre skilda sammanträden: vid uttagning till intervju, preliminärt beslutsförslag och slutligt beslutsförslag. Detta kommer leda till en avsevärd tidsutdräkt i dessa anställningsärenden. Det är av stor vikt att en ordning tas fram som påskyndar förfarandet då domstolarna i samband med nytillsättningar annars riskerar vara utan chefer under längre tid.

När det gäller säkerhetsprövning av chefer finns förslag från utredarens sida på hur den praktiska hanteringen ska gå till. Utgångspunkten för utredaren har varit att säkerhetsprövning av chefer enbart sker vid tillsättningen av en sådan tjänst. Det går dock inte att utesluta att behov av säkerhetsprövning kan uppstå av en redan tillsatt chef för det fall ett mål som rör säkerhetskänslig verksamhet och innehåller säkerhetsskyddsklassificerade uppgifter inkommer till domstol. En ordning för hanteringen av dessa säkerhetsprövningar behöver därför arbetas fram.

Särskilda forumregler

Domstolsverket instämmer i den bedömning som utredaren gör av behovet av särskilda forumregler för mål som rör säkerhetskänslig verksamhet och säkerhetsskyddsklassificerade uppgifter. Utöver de fördelar som utredaren har framfört talar även ekonomiska skäl starkt för att dessa mål hanteras på ett begränsat antal

domstolar. Därtill kommer att Domarnämndens hantering av säkerhetsprövningar kommer att underlättas betydligt om det finns en förutsägbarhet i vilka domstolar som hanterar dess mål. För det fall ett mål som rör säkerhetskänslig verksamhet eller säkerhetsskyddsklassificerade uppgifter inkommer till en domstol som inte tidigare har säkerhetsprövat personal uppstår ett brådskande behov av säkerhetsprövning. En särskild forumregel skulle även ur den aspekten underlätta Domarnämndens arbete. Det är därför angeläget att frågan om särskild forumregel utreds närmare beträffande samtliga domstolsslåg.

Konsekvensbeskrivningen

Utredaren har i konsekvensanalysen föreslagit att de ökade kostnaderna för Domarnämnden bör finansieras genom omfördelning från anslaget Sveriges Domstolar till Domarnämnden. Domstolsverkets ansvar för säkerhetsprövningarna av domstolschefer och övriga ordinarie domare övergick den 1 april 2019 till regeringen respektive de enskilda domstolarna där den övervägande delen av arbetet lades på de enskilda domstolarna. Det finns inte skäl att i efterhand omfördela anslag och förslagen framstår som anmärkningsvärt. Domstolsverket avstyrker därför förslaget om finansiering.

Detta yttrande har beslutats av generaldirektören Martin Holmgren. I beredningen har även deltagit chefsjuristen Charlotte Driving och juristen Rebecca Hjälmarö (föredragande).

Martin Holmgren

Rebecca Hjälmarö